

EXPUNERE DE MOTIVE

Secțiunea 1

Titlul actului normativ

Lege privind activitatea de prevenire a separării copilului de familie

Secțiunea a 2-a

Motivul emiterii actului normativ

2.1. Sursa proiectului de act normativ

La 28 octombrie 2021 Comisia Europeană a aprobat Planul de Redresare și Reziliență al României care va putea primi, astfel, din partea UE granturi în valoare de 14,2 miliarde EUR și împrumuturi în valoare de 14,9 miliarde EUR în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență (MRR).

Una dintre reformele prevăzute în cadrul Componentei 13 – Reforme Sociale, vizează crearea unui nou cadru legal pentru a preveni separarea copiilor de familie.

Aceasta va crea un nou cadru pentru punerea în aplicare a măsurilor destinate evitării separării copiilor de familie și sprijinirea familiilor în ceea ce privește creșterea și îngrijirea copilului expus riscului de separare, având ca principal rezultat scăderea numărului de copii separați de familie și care intră în sistemul de protecție specială.

2.2. Descrierea situației actuale

Domeniul protecției și promovării drepturilor copilului este unul dintre domeniile care au trecut printr-un profund proces de reformă. Aceasta a vizat atât reconsiderarea tipologiei serviciilor destinate protecției copiilor separați temporar sau definitiv de familia lor, cât și stabilirea priorităților naționale, menite să vină să sprijine procesul amplu de dezinstituționalizare.

Inițiat la începutul anilor 90, acest proces a vizat în mod exclusiv și constant protecția specială în general și închiderea marilor centre rezidențiale de tip clasic și înlocuirea lor cu servicii alternative de protecție specială, precum casele de tip familial sau plasamentul familial al copiilor, în special.

Încă de la începutul reformei în domeniul protecției copilului, atribuțiile privind protecția drepturilor copilului au fost descentralizate și partajate între direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului care sunt responsabile de protecția specială a copilului separat temporar sau definitiv de părinți și serviciile publice de asistență socială de la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor care sunt responsabile cu activitatea de prevenire a separării copilului de familie. Cu toate acestea, numai direcțiile generale de asistență socială și protecția copilului au fost și susținute financiar de la bugetul de stat. Pentru serviciile publice de asistență socială nu există în prezent niciun mecanism de finanțare, acestea fiind nevoite să asigure activitatea de prevenire a separării copilului de familie din bugetele locale.

Din acest motiv, capacitatea administrativă a serviciilor publice de asistență socială de la nivelul comunelor, orașelor și municipiilor de a aplica principiul subsidiarității, respectiv de a realiza activitatea de prevenire a separării copilului de familie a fost și este una extrem de limitată.

Evaluările realizate la nivel național, au relevat faptul că activitatea de prevenire a separării copilului de familie continuă să se desfășoare într-un ritm modest, justificat de cele mai multe ori de lipsa resursei umane calificate de la nivelul primăriilor, lipsa resurselor financiare proprii disponibile pentru a fi alocate activității de prevenire, sau lipsa interesului autorităților pentru acest tip de situații, în condiția în care soluția sesizării Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului de la nivel județean, pentru preluarea copiilor aflați în situație de risc în sistemul de protecție specială, rămâne cea mai simplă modalitate de rezolvare a unor astfel de cazuri.

În lipsa realizării activității de prevenire a separării copilului de familie și a serviciilor destinate prevenirii separării copilului de familie, la sfârșitul anului 2021 în sistemul de protecție specială 32 % dintre copii, care aveau o măsură de protecție specială, au intrat în sistem ca urmare a situației economice precare a familiei.

În susținerea celor prezentate, redăm mai jos câteva dintre concluziile studiului “Cartografierea nevoilor, a serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie, în special în comunitățile vulnerabile”, realizat de Banca Mondială în cadrul proiectului implementat de ANPDCA „PROGRES în asigurarea tranziției de la îngrijirea în instituții la îngrijirea în comunitate”, SIPOCA 577/MySMIS 127380, cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020:

- În România, încă există practici ale unor autorități locale, mai ales din comunitățile mai slab dezvoltate și lipsite de servicii pentru copil și familie, de a separa cu ușurință copilul de familie, pe motiv că familia este săracă, comunitatea neputincioasă, iar copilului i-ar fi mai bine într-un serviciu de tip rezidențial al DGASPC, căci centrele modernizate ar oferi toate condițiile ce îi lipsesc copilului în familie. Atât timp cât aceste practici și credințe sunt răspândite (la nivelul autorităților, dar și al populației), serviciile de prevenire a separării copilului de familie și cele de suport din comunitate au slabe șanse de a primi atenție și de a fi dezvoltate.
- În total, la 1 ianuarie 2022, erau înregistrate în SPREV un număr de 724 de centre de zi, aflate în 344 de localități din țară. SPAS-urile din 217 de UAT-uri au raportat existența unui centru de zi pe raza lor teritorială, iar alte 127 localități au raportat peste 2.
- Dintre municipii, 78% dispun de cel puțin un centru de zi, dintre care 57% au între 2 și 22 centre, cu un total național de 322 de centre de zi.
- Dintre orașe, 70% nu au nici un tip de centru de zi, 21% dispun de un singur centru, iar 9% au între 2 și maxim 5 centre, cu un total național de 99 de centre de zi.
- Dintre comune, 93% nu beneficiază de nici un tip de centru de zi, 6% dispun de un singur centru și 1% au între 2 și 7 centre pe comună, cu un total național de 254 de centre de zi.
- Dintre cele 992 de comune cu zone marginalizate, circa 8% (sau 80) dispun de un centru de zi.
- Analiza serviciilor și infrastructurii disponibile pentru copiii expuși riscului de separare de familie arată că nevoia de intervenție este redusă la nivelul municipiilor. București alături de 81% dintre municipiile din țară dispun deja de resursele necesare activităților de prevenire a separării. În schimb, nevoile sunt mult mai mari la nivelul orașelor și comunelor:
- Din total orașe, doar 30% au resursele esențiale (centre de zi și specialiști) pentru prevenirea separării copilului de familie. Aproape jumătate dintre orașe (48%) dispun de specialiști, dar nu și de centre de zi. În 16% dintre orașe este disponibil un singur tip de specialist, spre exemplu un asistent social sau un asistent medical comunitar sau un consilier școlar, iar 6% dintre orașe fac parte din categoria zonelor albe de servicii, nu au nici specialiști și nici servicii.
- Din total comune, numai 7% au resursele esențiale (centre de zi și specialiști) pentru

prevenirea separării copilului de familie. Aproape trei sferturi dintre comune (74%) dispun de unul sau mai mulți specialiști din unul sau mai multe tipuri, cel mai adesea, asistent social și AMC.

- 20% dintre comunele din țară se încadrează în categoria zonelor albe de servicii, nu au nici specialiști și nici servicii.
- Zonele albe de servicii includ 570 de localități, dintre care 12 orașe și 558 comune. Aceste UAT-uri au tendința de a se grupa în formațiuni continue în teritoriu, situate în special la granițele între județe. Acest fapt reconfirmă o constatare a studiilor anterioare care arată că, cu cât o comună este situată mai departe de centrul administrativ al județului (mai ales în cazul comunelor care de-a lungul timpului au trecut de la un județ la altul), cu atât mai mari sunt șansele ca acea comună să fie subdezvoltată.

Pe cale de consecință, la nivelul autorităților centrale responsabile cu protecția și promovarea drepturilor copilului a devenit din ce în ce mai evidentă nevoia reglementării acestui domeniu de activitate și punerea pe baze noi a modului în care activitatea de prevenire a separării copilului de familie poate fi realizată de către autoritățile administrației publice de nivel local.

Alocarea prin Planul Național de Redresare și Reziliență a unor resurse financiare importante dedicate înființării unor servicii de zi, al căror scop primordial este acela de a oferi o soluție viabilă menită să realizeze prevenirea separării copilului de familie, a rezultat în asocierea cu această măsură a unei obligații complementare ce a vizat elaborarea și promovarea unui nou cadru legal, dedicat, în baza căruia să fie realizată prevenirea separării copilului de familie.

2.3. Schimbări preconizate

Prin proiectul de lege sunt stabilite norme clare în baza cărora va fi realizată intervenția autorităților administrației publice locale în vederea îndeplinirii atribuției referitoare la prevenirea separării copilului de familia sa, respectiv la menținerea copilului în familie.

Sunt reglementate principiile care stau la baza activității de prevenire a separării copilului de familie;

Sunt clarificate și detaliate situațiile care pot genera separarea copilului de familia sa, cum ar fi:

- situația economică și condițiile de viață precare existente în mediul său familial și/sau în comunitate, cum ar fi sărăcia monetară sau sărăcia extremă;
- situația socială și mediul social necorespunzător, care pot exercita influențe nefaste asupra copilului;
- starea de sănătate a fiecărui membru de familie;
- nivelul de educație scăzut al familiei;
- mediul violent existent în familie, care poate afecta relațiile dintre adulți, dintre copii și dintre adulți și copii;

Sunt reglementate aspectele care trebuie analizate pentru stabilirea situației de risc de separare în care se află copilul:

- caracterul permanent sau ocazional al situației de risc;
- nivelul de dezvoltare fizică, psihologică, de educație și sănătate, de securitate și stabilitate ale copilului, apartenența lui la familie și relațiile intrafamiliale;
- capacitatea părinților de înțelegere a riscului la care este expus copilul, gradul lor de mobilizare și de acceptare a propunerilor de sprijin, precum și abilitățile parentale.

Este reglementată evaluarea situației de risc a unui copil aflat în risc de separare de familie:

- acoperirea nevoilor esențiale/ de bază, fizice, afective, intelectuale și sociale pentru dezvoltarea copilului, menținerea stării de sănătate și asigurarea securității sale fizice, a moralității și autonomiei specifice vârstei sale;
- calitatea relațiilor copilului cu părinții și capacitatea acestora de a se mobiliza în interesul

copilului;

- impactul contextului familial și al mediului social asupra situației și dezvoltării copilului.

Sunt stabilite instituțiile și serviciile cu atribuții în activitatea de prevenire a separării copilului de familie:

- Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse;
- Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului;
- Structura comunitară consultativă;
- Serviciul public de asistență socială,

Prin proiectul de lege se înființează Observatorul copilului, prin intermediul căruia vor fi identificați și înregistrați toți copiii aflați în situație de risc de separare de familie.

Observatorul Copilului este un modul din cadrul unui sistem informatic mai amplu dezvoltat și administrat de MFTEȘ, prin ANPDCA, care este pus la dispoziția autorităților administrației publice locale.

Identificarea, înregistrarea copiilor aflați în risc de separare de familie, dar și monitorizarea intervențiilor și serviciilor oferite copiilor aflați în risc de separare de familie, vor fi realizate de către serviciile publice de asistență socială de la nivelul autorităților administrației publice locale.

Funcțiile Observatorului local al copilului sunt:

- a) colectarea sistematică a datelor cantitative și calitative cu privire la copiii aflați în risc la nivelul unității administrativ teritoriale;
- b) monitorizarea punerii în aplicare a planurilor de servicii pentru copiii aflați în situație de risc.

În termen de 1 an de la intrarea în vigoare a prezentei legi, serviciul public de asistență socială are obligația de a înregistra în Observatorul local al copilului, urmare a realizării vizitelor la domiciliu, toți copiii din unitatea administrativ-teritorială aflați în situație de risc de separare.

O altă noutate a proiectului de lege este cea referitoare la finanțarea serviciilor destinate prevenirii separării copilului de familie, înființate de către comune, orașe și municipii:

- a) bugetul de stat;
- b) bugetul local al municipiilor, orașelor și comunelor;
- c) bugetul de stat;
- d) donații, sponsorizări sau orice alte surse legal constituite.

Pentru serviciile sociale destinate prevenirii separării copilului de familie se propune asigurarea finanțării de la bugetul de stat, din sume defalcate din taxa pe valoarea adăugată, în proporție de cel mult 50% din necesarul de fonduri stabilit în baza numărului de copii înregistrați în Observatorul Copilului și a standardului de cost pentru serviciile sociale aprobat prin hotărâre de guvern.

Pentru autoritățile administrației publice locale care au copii cu măsură de protecție specială, stabilită în condițiile legii, se propune diminuarea procentului de finanțare cu 25%.

De asemenea, prin proiectul de lege se stabilește cadrul legal necesar finanțării programelor destinate activității de prevenire a separării copilului de familie de către Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse.

Programele destinate activității de prevenire a separării copilului de familie vor avea în vedere:

- a) acordarea de ajutoare de urgență familiilor care au în îngrijire copii expuși riscului de separare de copilului de familie;
- b) abilitarea/reabilitarea copilului cu dizabilități expus riscului de separare de familie;
- c) servicii de intervenție psihologică și psihoterapeutică pentru copiii expuși riscului de separare de familie;
- d) organizarea de cursuri de dezvoltare a abilităților parentale pentru familiile care au în îngrijire copii expuși riscului de separare de familie.

În termen de 1 an de la intrarea în vigoare legii, serviciul public de asistență socială are obligația de a înregistra în Observatorul copilului, urmare a realizării vizitelor la domiciliu, toți copiii din unitatea administrativ-teritorială aflați în situație de risc de separare.

De asemenea, în termen de 120 de zile de la data publicării legii în Monitorul Oficial al României, Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de șanse elaborează normele metodologice de aplicare a prevederilor acesteia, care se aprobă prin Hotărâre a Guvernului.

2.4. Alte informații Nu este cazul.

Secțiunea a 3-a

Impactul socioeconomic

3.1. Descrierea generală a beneficiilor și costurilor estimate ca urmare a intrării în vigoare a actului normativ

Prin intrarea în vigoare a actului normativ va fi asigurată eficientizarea activității de prevenire a separării copilului de familie, cu consecințe directe asupra scăderii numărului copiilor care intră în sistemul de protecție specială a statului, concomitent cu întărirea rolului și intervenției autorităților de la nivel local, responsabile cu acest domeniu.

3.2. Impactul social

Prezentul proiect de act normativ va avea un impact pozitiv asupra calității îngrijirii copiilor și sprijinirii familiilor vulnerabile în vederea evitării separării acestora de copii, din cauze precum sărăcia, șomajul, dizabilitatea copilului, etc. În același timp, prin înființarea Observatorului Național al Copiilor, la nivel central va exista o evidență clară a copiilor aflați în risc de separare de familie, evidențierea zonelor comunitare în care riscul de separare a copiilor de familie este mai ridicat, ceea ce va permite o coordonare mai eficientă a implementării măsurilor și strategiilor destinate acestui sector.

3.3. Impactul asupra drepturilor și libertăților fundamentale ale omului

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3.4. Impact macroeconomic

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3.4.1. Impactul asupra economiei și asupra principalilor indicatori macroeconomici

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3.4.2. Impactul asupra mediului concurențial și domeniul ajutoarelor de stat

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3.5. Impact asupra mediului de afaceri

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3.6. Impactul asupra mediului înconjurător

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3.7. Evaluarea costurilor și beneficiilor din perspectiva inovării și digitalizării

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3.8. Evaluarea costurilor și beneficiilor din perspectiva dezvoltării durabile

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

3.9. Alte informații

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

Secțiunea a 4-a

**Impactul financiar asupra bugetului general consolidat,
atât pe termen scurt, pentru anul curent, cât și pe termen lung (pe 5 ani) , inclusiv informații
cu privire la cheltuieli și venituri**

- în mii lei (RON) -

Indicatori	Anul curent	Următorii patru ani				Media pe patru ani
		3	4	5	6	
1	2	3	4	5	6	7
	2022	2023	2024	2025	2026	
1. Modificări ale veniturilor bugetare, în plus/minus, din care:						
a) buget de stat, din acesta:						
i) impozit pe profit						
ii) sume defalcate din TVA						
b). bugete locale						
i) sume defalcate din TVA						
c) bugetul asigurărilor sociale de stat:						
i) contribuții de asigurări						
d) alte tipuri de venituri (Se va menționa natura acestora.)						
4.2. Modificări ale cheltuielilor bugetare, în plus, din care:						
a). buget de stat, din acesta:						
i) cheltuieli de personal						
ii) bunuri și servicii						
b) bugete locale:						
i) cheltuieli de personal						
ii) bunuri și servicii						
c) bugetul asigurărilor sociale de						

stat: i) cheltuieli de personal ii) bunuri și servicii						
d) alte tipuri de cheltuieli (Se va menționa natura acestora.)						
4.3. Impact financiar, plus/minus, din care:						
a) buget de stat						
b) bugete locale						
4.4. Propuneri pentru acoperirea creșterii cheltuielilor bugetare						
4.5. Propuneri pentru a compensa reducerea veniturilor bugetare						
4.6. Calcule detaliate privind fundamentarea modificărilor veniturilor și/sau cheltuielilor bugetare						
4.7. Prezentarea, în cazul proiectelor de acte normative a căror adoptare atrage majorarea cheltuielilor bugetare, a următoarelor documente: 1. fișa financiară prevăzută la art. 15 din <i>Legea nr. 500/2002 privind finanțele publice</i> , cu modificările și completările ulterioare, însoțită de ipotezele și metodologia de calcul utilizată; 2. declarație conform căreia majorarea de cheltuială respectivă este compatibilă cu obiectivele și prioritățile strategice specificate în strategia fiscal-bugetară, cu legea bugetară anuală și cu plafoanele de cheltuieli prezentate în strategia fiscal-bugetară.						
4.8. Alte informații Aplicarea prevederilor prezentului proiect de act normativ presupune impact financiar numai în ceea ce privește asigurarea sumelor de la bugetul de stat destinate realizării activităților obligatorii prin lege, aflate în responsabilitatea Serviciilor Publice de Asistență Socială din cadrul primăriilor.						
Secțiunea a 5-a Efectele proiectului de act normativ asupra legislației în vigoare						
5.1. Măsurile normative necesare pentru aplicarea prevederilor proiectului de act normativ: a) acte normative ce vor fi modificate sau abrogate ca urmare a intrării în vigoare a proiectului de act normativ:						
5.2. Impactul asupra legislației în domeniul achizițiilor publice a) descrierea impactului legislativ - prevederi de modificare și completare a cadrului normativ în						

domeniul achizițiilor publice, prevederi derogatorii;

b) prezentarea normelor cu impact la nivel operațional/tehnic - sisteme electronice utilizate în desfășurarea procedurilor de achiziție publică, unități centralizate de achiziții publice, structură organizatorică internă a autorităților contractante.

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

5.3. Conformitatea proiectului de act normativ cu legislația UE (în cazul proiectelor ce transpun sau asigură aplicarea unor prevederi de drept UE)

5.3.1. Măsuri normative necesare transpunerii directivelor UE

5.3.2. Măsuri normative necesare aplicării actelor legislative UE

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

5.4. Hotărâri ale Curții de Justiție a Uniunii Europene

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

5.5. Alte acte normative și/sau documente internaționale din care decurg angajamente asumate

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

5.6. Alte informații

Nu este cazul.

Secțiunea a 6-a

Consultările efectuate în vederea elaborării proiectului de act normativ

6.1. Informații privind neaplicarea procedurii de participare la elaborarea actelor normative

Nu este cazul.

6.2. Informații privind procesul de consultare cu organizațiile neguvernamentale, institute de cercetare și alte organisme implicate.

Nu este cazul.

6.3. Informații despre consultările organizate cu autoritățile administrației publice locale.

Proiectul a fost transmis spre consultare Asociației Municipiilor din România, Asociației Orașelor din România, Asociației Comunelor din România și Uniunii Naționale a Consiliilor Județene din România.

6.4. Informații privind puncte de vedere/opinii emise de organisme consultative constituite prin acte normative

Nu este cazul.

6.5. Informații privind avizarea de către:

a) Consiliul Legislativ

b) Consiliul Suprem de Apărare a Țării

c) Consiliul Economic și Social

d) Consiliul Concurenței

e) Curtea de Conturi

Proiectul de act normativ va fi supus avizării Consiliului Legislativ și Consiliului Economic și Social.

6.6. Alte informații

Nu este cazul.

Secțiunea a 7-a

Activități de informare publică privind elaborarea și implementarea proiectului de act normativ

7.1. Informarea societății civile cu privire la elaborarea proiectului de act normativ

Transparența proiectului de act normativ a fost asigurată potrivit art. 7 alin. (2) din *Legea nr. 52/2003 privind transparența decizională în administrația publică, republicată*, fiind publicat pe site-ul MFTES, <https://www.mfamilie.gov.ro/> la data de

7.2. Informarea societății civile cu privire la eventualul impact asupra mediului în urma implementării proiectului de act normativ, precum și efectele asupra sănătății și securității cetățenilor sau diversității biologice

Proiectul de act normativ nu se referă la acest subiect.

Secțiunea a 8-a

Măsuri privind implementarea, monitorizarea și evaluarea proiectului de act normativ

8.1. Măsurile de punere în aplicare a proiectului de act normativ

Nu este cazul.

8.2. Alte informații

Nu este cazul.

Față de cele prezentate, Ministerul Familiei, Tineretului și Egalității de Șanse a elaborat prezentul *proiect de Lege privind activitatea de prevenire a separării copilului de familie*, pe care îl supunem aprobării.

MINISTRUL FAMILIEI, TINERETULUI ȘI EGALITĂȚII DE ȘANSE

Gabriela FIREA

AVIZĂM:

VICEPRIM-MINISTRU

MINISTRUL TRANSPORTURILOR ȘI INFRASTRUCTURII

Sorin Mihai GRINDEANU

**MINISTRUL MUNCII ȘI SOLIDARITĂȚII
SOCIALE**

Marius-Constantin BUDĂI

**MINISTRUL INVESTIȚIILOR ȘI
PROIECTELOR EUROPENE**

Marcel Ioan BOLOȘ

MINISTRUL EDUCAȚIEI

Sorin Mihai CÎMPEANU

MINISTRUL SĂNĂTĂȚII

Alexandru RAFILA

MINISTRUL FINANȚELOR

Adrian CÂCIU

**MINISTRUL DEZVOLTĂRII, LUCRĂRILOR
PUBLICE ȘI ADMINISTRAȚIEI**

Attila-Zoltán CSEKE

MINISTRUL JUSTIȚIEI

Marian - Cătălin PREDOIU